

ПТИЦИТЕ НА АНТИЧНИЯ ГРАД КАБИЛЕ (I ХИЛ. ПР. Н. Е. — VI В. Н. Е.) КРАЙ С. КАБИЛЕ (БУРГАСКА ОБЛАСТ)

ЗЛАТОЗАР БОЕВ, ГЕОРГИ РИБАРОВ

Сведенията за състава и значението на птиците за жителите на античните селища в България са все още твърде оскъдни. Засега разполагаме с откъслечни данни за римската епоха само за няколко обекта, част от които са все още непубликувани: Нове (Waluszewska-Vubić, Kriváková, 1983), Никополис ад Иструм (Боев, 1991), Армира, Костинброд, Абритус (Боев, in press), Рациария (Илиев и др., под печат) и Бялата вода (Илиев и др., 1992).

Настоящата статия цели да представи всички налични досега сведения за орнитофауната в античния град Кабиле и неговата околност въз основа на събраните костни останки от птици.

Градът е разположен на около 8 km северозападно от днешния град Ямбол. Към 1990 г. разкопките обхващаха 6—7% от цялата площ на обекта (600 dka). Градът се разкопаваше под ръководството на проф. Велизар Велков през 1972 г. и досега са разкрити до различни нива пластове от началото на I хил. пр. н. е. докъм средата на VI в. н. е. Данните показват, че селището е възникнало още в края на II хил. пр. н. е., но градски облик то придобива едва в V—IV в. пр. н. е. и като такава просъществува около 1000 години, когато през VI в. н. е. е било опустошено от нашествието на аварите.

Отделни сведения за птичата фауна на Кабиле се съдържат в работите на Рибаров (1983; 1990), съобщаващ за намерени останки от домашна кокошка, домашна гъска и колхидски фазан и на Боев (in press), който привежда данни за 11 вида диви (предимно ловни) и домашни птици.

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

Събраният остеологичен материал възлиза общо на 160 бр. кости и костни фрагменти. 150 от тях са видово (родово) определени, а 10 бр. костни трески със значителна фрагментираност са неопределяеми. Установени са общо 17 таксона (13 вида). Материалът е определян чрез сравнителната скелетна колекция от птици на Националния природонаучен музей при БАН, а малка част — с тази на Палеонтологическия институт на АН на СССР в Москва. Броят на екземплярите е отчитан, като са събразявани и размерните, и възрастовите различия на костите. Разпределението на костния материал по видове и части от скелета е представено в табл. 1. Според датировката му 6 кости от домашна кокошка и домашна гъска се отнасят към VII в. пр. н. е., а останалите — към по-късни пластове от римската епоха.

Таблица 1

Разпределение на костните останки по видове и анатомични единици

Вид	Cranium		Synsacrum		Humerus		Ulna		Radius		Carpometacarpus		Scapula		Coraco- ideum		Furcula		Femur		Tibiotarsus		Tarsometatarsus		Phalanges		Общ брой на костите	Брой на екземплярите
	П*	Ч**	П	Ч	П	Ч	П	Ч	П	Ч	П	Ч	П	Ч	П	Ч	П	Ч	П	Ч	П	Ч	П	Ч	П	Ч		
<i>Gallus gallus domestica</i>	—	—	—	1	18	3	5	—	4	3	2	—	1	—	3	—	2	3	4	13	16	14	14	4	—	—	110	19
<i>Anser anser domestica</i>	—	1	—	—	1	—	2	1	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	13	3	
<i>Phasianus colchicus</i>	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	6	2	
<i>Anas platyrhynchos</i>	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	
<i>Streptopelia turtur</i>	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	
<i>Crex crex</i>	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	
<i>Otis tarda</i>	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	
<i>Grus grus</i>	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
<i>Anas strepera</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
<i>Falco cherrug</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	
<i>Anas querquedula</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	
<i>Buteo buteo</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
<i>Gyps fulvus</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
<i>Ciconia ciconia/nigra</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
<i>Anser sp.</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
<i>Gallus/Phasianus</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
Accipitridae gen.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	
Aves indet.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
Всичко	1	2	27	16	8	7	7	1	3	7	18	33	22	3	160	40												

* Ц — цяла кост; ** Ч — част от кост (костен фрагмент)

Природна обстановка

Кабиле е разположен в подножието на най-източната част от Средна гора — вр. Зайчи връх (Таушантепе; 238 m надм. в.), където р. Тунджа рязко завива на юг. В неговите скали е било разположено елинистичното светилище, възникнало вероятно дълго преди обособяването на селището в градски център (Найденова, 1982). Плавателната по онова време р. Тунджа (гръцко име Тонзос) обикаляла града от север и изток. Обилните ѝ води подхранвали обширни блата в района, последното от които (Стралджанското) оцеляло до 40-те години на нашето столетие. Чрез Тунджа се осъществявали традиционни връзки с Егейския свят от дълбока древност (Рибаров, под печат; Велков, 1982). Понастоящем площите в района на Кабиле са почти изцяло преобразени и превърнати в агроландшафти с пълно отсъствие или съвсем слабо наличие на компоненти на дивата природа — единични дървета и храсти (главно по бреговете), скални комплекси и оскъдна блатна растителност. Безспорно преди 1400—2700 г. блатно-езерните биотопи са заемали значителна част от околностите на Кабиле. Горските площи, включително и тези край речните разливи (лонгозите), както и в повисоките сухи равнинни части са предоставяли добри условия за живот на богат и разнообразен дивеч*. По по-ниските склонове на околните планини (Източна Средна гора, Бакаджиците и Св. Илийските възвишения) е имало сухи остепнени участъци, лишени от горска растителност, които се редуваха с вековни широколистни смесени и дъбови гори главно от дръжкоцветен (*Quercus pedunculiflora* C. K. o s h.) и летен дъб (*Quercus robur* L.) и полски ясен (*Fraxinus oxycarpa* W i l l d.) (Бондев, 1986), оскъдни останки от които в района бяха запазени допреди четиридесетина години.

Видов състав и относителен дял на птиците

От 17-те установени таксона 2 вида са домашни птици — кокошка (*Gallus gallus domestica*) и гъска (*Anser anser domestica*), един вид е с неустановен статус — зеленоглавата патица (*Anas platyrhynchos* L.), представена с 3 кости (1 екз.), и 10 вида са представители на дивата орнитофауна. От последните 4 вида са водолюбиви птици — пресноводни обитатели на водно-блатния биотопичен комплекс. Сред тях са такива редки в наши дни видове като изчезналия през 50-те години от гнездовата орнитофауна на страната сив жерав (*Grus grus* (L.)) и застрашените от изчезване сива патица (*Anas strepera* L.) и ливаден дърдавец (*Crex crex* (L.)), всички включени в „Червена книга на НР България“ (Боев, 1985а; Нанкинов, 1985; Боев, 1985б). Сред останалите видове интересни археофаунистични находки са тези на ловния сокол (*Falco cherrug* J. E. G r a y), колхидският фазан (*Phasianus colchicus colchicus* (L.)) и дроплата (*Otis tarda* L.). Първите два вида са включени в „Червена книга на НР България“ като застрашени (Мичев, 1985; Боев, 1985в), а третият — като изчезнал вид (Боев, 1985г).

Както личи от табл. 1, остеологичният материал в основната си част принадлежи на домашните птици (123 кости — 75,1%). Тук не са включени останките от дива /домашна зеленоглава патица, за които всяко отнасяне към която и да било от двете форми би имало вероятностен характер.

Птицевъдство

Видов състав на отглежданите птици

* Сведения за бозайната фауна в района на града по археозоологични материали привежда Рибаров (1983; 1990).

От петте вида домашни птици, отглеждани в Римската империя (кокошка, гъска, патица, гълъб и токачка), в Кабиле са намерени кости само от първите два. При това основната част от материала (от домашните птици и птиците въобще) принадлежи на домашната кокошка. Тя съставлява 67,4% от целия изследван материал и 97,5% от дела на домашните птици. По отношение на установените екземпляри обаче делът ѝ е по-нисък — 47,5% (19 екз.; табл. 1).

Домашната гъска е представена с 13 гости, принадлежащи на 3 екземпляра. Общо — като отрасъл от стопанството — птицевъдството е доставяло не по-малко от 55% от консумираните птици в Кабиле. Намерените 3 кости от домашна кокошка (1 *tibiotarsus*, 1 *tarsometatarsus* ♀ и 1 *humerus*) са най-древните кости на този вид у нас. Те произлизат от Светилището при Зайчи връх и са датирани на VII в. пр. н. е. От една страна, тези находки показват, че към средата на първата половина на I хил. пр. н. е. домашната кокошка вече е била пренесена от Азия на Балканския полуостров, и, от друга, че възникването на птицевъдството като стопански отрасъл в българските земи трябва да се отнесе към VII столетие пр. н. е. Във всички останали археологически обекти в страната останките от домашни птици имат значително по-късен произход (B o e v, in press).

Породен състав

Въпросът за древните породи в птицевъдството е почти неизследван. В повечето случаи поради малочислеността дял на птичите останки в археозоологичните материали, както и поради оскъдните запазени писмени, художествени и пр. сведения за облика на домашните птици в древните селища, информацията ни е повече от бедна. В българската археозоологична литература опит за сравнение на намерените птичи кости (от кокошка и гъска) прави единствено В а с и л е в (1989) за средновековното селище Дуранкулак. Подобни сведения се съдържат и в работите на Б о е в (1991) за Никополска ад Иструм, Б о е в и И л н е в (1989; 1991) за Велики Преслав, И л н е в и др. (1992) за Бялата вода и на И л н е в и др. (под печат) за Рацнария.

Съпоставянето на размерните показатели за дългите кости на крайниците на домашните кокошки от Кабиле показва, че в античния град са били отглеждани едновременно две породи. Едната (по-многочислената) е била малко по-дребна от повечето по-масови в наши дни породи, като родайлънд, плимутрок и др. Другата обаче е била твърде дребна и във всички случаи не е превъзхождала по размери съвременните дребни породи кокошки — джинките. Телесната маса е била 500—600 g за кокошките и 700—800 g за петлите. Размерните различия между породите се отнасят за екземплярите и на двата пола. Джинката от римската епоха в Кабиле е била отглеждана рядко. От нея са намерени общо 15 кости, т. е. на 1 джинка се падали средно по 7,4 кокошки от „обикновения“ тип. Джинките вероятно са имали декоративно значение, а е възможно и петлите им да са били използвани за зрелищни игри. По всяка вероятност по-едрата порода кокошки е имала универсално значение, т. е. била е използвана както за месо, така и за яйца, за пера (пух) и пр.

Полов и възрастов състав

На базата на тарзометатарзалните кости, носещи костната основа на шпората при петлите, за по-едрата и многочислена порода кокошки, е уста-

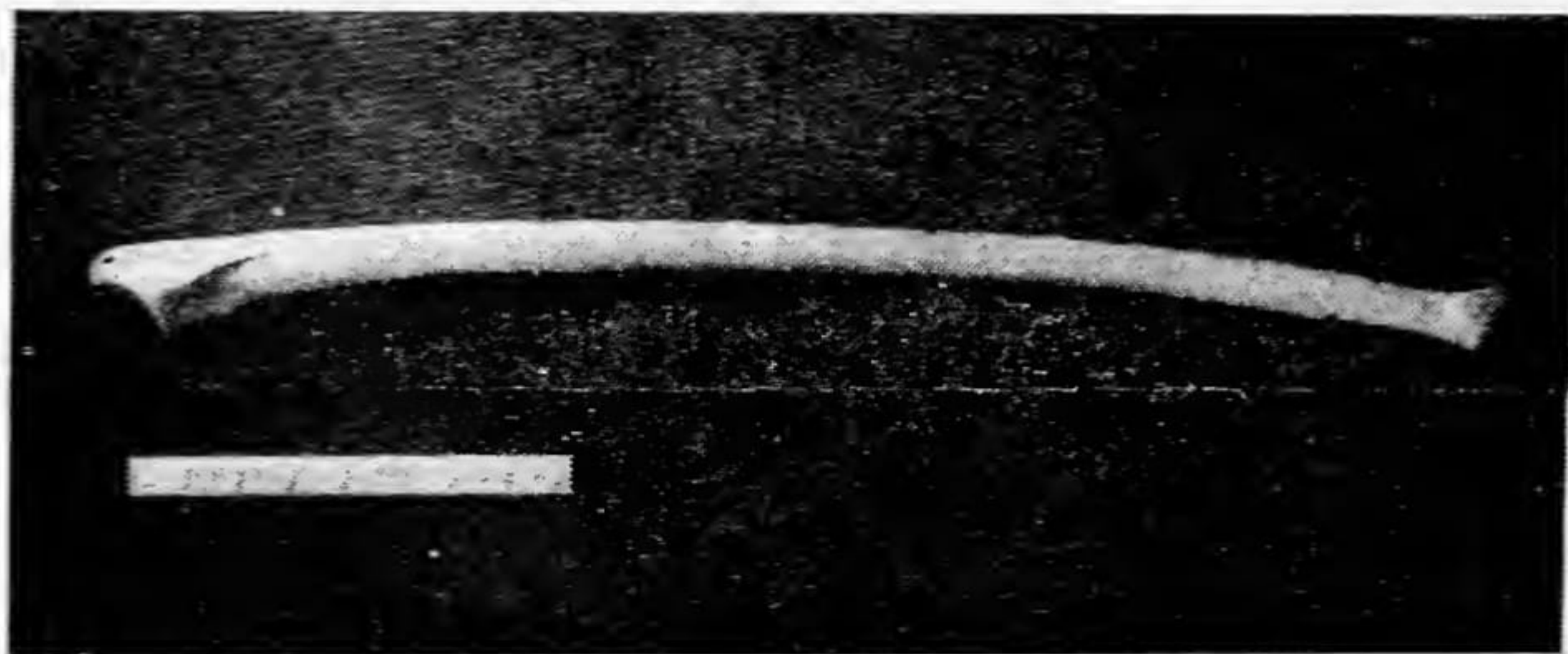
новено полово съотношение 5:7 в полза на петлите, което показва, че при тази порода селекционерството не е било насочено към преднамереното увеличаване броя на кокошките-носачки. Мъжките пилета са били оставяни да достигнат пълното си развитие заедно с женските, т. е. значението им като източник на месо е доминирало над нуждата от снабдяването с яйца.

Основната част от екземплярите на домашната кокошка в Кабиле са пълновъзрастни птици, т. е. те са завършили растежното си развитие, което може да бъде проследено на базата на вкостеняването на епифизите. Само 7 от общо 110-те кости от кокошки принадлежат на млади екземпляри. Това показва, че, макар и твърде рядко (в около 1/16 от случаите), жителите на града са консумирали и пилешко месо.

Лов на пернат дивеч

Ловът на птици е имал важно значение за жителите на Кабиле. Той е представлявал редовен допълнителен източник на птиче месо. Ловните птици са представени с най-малко 8 вида: колхидски фазан, лятно бърне (*Anas querquedula* L.), гургулица (*Streptopelia turtur* (L.)), сива патица, дропла, сив жерав, ливаден дърдавец, зеленоглава патица (дива или домашна) и една неопределена до вид гъска (*Anser* sp.). Всички те допреди 40—50 години в България се считаха за ловни обекти. Днес поради съкращаването на числеността им или изчезването им от страната като гнездящи видове колхидският фазан, сивата патица, дроплата, сивият жерав и ливадният дърдавец са поставени под закрила. Според биотоничните им предпочитания тези видове се отнасят към следните 4 групи: 1) обитатели на пресноводни стоящи и течащи водоеми — лятно бърне, сива патица, зеленоглава патица, гъска; 2) обитатели на открити равнинни терени (мочури, ливади, пасища) — сив жерав (фиг. 1), ливаден дърдавец, дропла (фиг. 2); 3) обитатели на крайречни горски и горско-храстови съобщества в долното течение на реките — колхидски фазан; 4) обитатели на разредени гори в дъбовия горски пояс в равнините и предпланините — гургулица. Всички тези видове са представени с единични кости и екземпляри в изследвания материал. Ограниченият му обем показва, че дроплата, колхидският фазан и гургулицата са били сред по-често добиваните ловни птици.

Кабиле е петото древно селище в България, в което са открити останки от дропла. Това допълва оскъдните ни археозоологични сведения за разпространението в по-далечното историческо минало на този вид в страната.

Фиг. 1. Лява лакътна кост от сив жерав (*Grus grus*) (сн. В. Хазан)

Фиг. 2. Проксимален фрагмент от дясна раменна кост на дропла (*Otis tarda*) (сн. В. Хазан)

Досега дроплата бе установена по археозоологични материли в източната част от Горнотракийската низина (Ясъ-Тепе, IX—VII в. пр. н. е.; Рибаров, Боев, 1990), Карнобат (VI—IX в.: Боев, in press), Хисарлъка (X—XII в.; Боев, Рибаров, 1989) и в Мизия (средната част от Дунавската равнина — Никополис ад Иструм, II—VI в.: Боев, 1991).

Дроплите, жеравите и гъските поради значителните си телесни размери (3—16 kg) от най-дълбока древност са се считали за ценен пернат дивеч. В известен смисъл ловът на жерави и дропли е бил трудна дейност, главно поради факта, че тези птици като обитатели на откритите тревисти (степни) съобщества са с отлично зрение и рядко допускат човек на разстояние по-малко от един изстрел на стрела.

Грабливи птици

Единствената засега у нас находка на ловния сокол в древните селища произлиза също от Кабиле. Тук бе намерена лява бедрена кост на възрастна птица, добре съхранена. Установяването на вида ни навежда на мисълта, че е възможно птицата да е била използвана за ловни цели, т. е. да е била обучена за лов на дребни и средни по размер птици. Ловният сокол е сред най-използваните от древността до наши дни хищни (дневни грабливи) птици за такива цели (Stegberg, 1969). За доказването на такова предположение, разбира се, са необходими потвърждения и от други източници — исторически, етнографски и пр.

Интерес представляват и намерените останки от още 3 вида дневни грабливи птици — обикновен мишелов (*Buteo buteo* (L.)), белоглав лешояд (*Gyps fulvus* H a b l i z l.) и една неустановена до род птица от сем. Ястре-

бови (Accipitridae). Наличието на грабливи (вкл. и мършоядни) птици е обикновено явление в археозоологичните материали. Те са били привлечени там от животинските отпадъци от храната на населението. Във Великобритания, където лешоядите не са разпространени за разлика от материкова Европа, тези птици в материалите от археологическите обекти се заместват от гарвана (*Corvus corax* L.), чиито костни останки се намират редовно при разкопаването на селищата от античността до късното средновековие (A l l i s o n, 1984). Изненадващо е, но резултатите от археорнитологичните изследвания у нас показват, че белоглавият лешояд е бил най-разпространената дневна граблива птица в древните български селища. Кабиле е шестото селище, в което са установени останки от този вид (B o e v, in press).

Синантропни птици

Орнитологичните изследвания в археологическите обекти могат да дадат твърде ценна информация за появата на синантропните птици, за сроковете на заселването на древните градове от птиците, за техния видов състав и пр. Безспорно появата на синантропните птици трябва да се търси в античността, където за първи път възникват трайни селища от градски тип с масивни постройки. С тяхната поява, респ. с преобразуването на природната среда при строителството им, възникват т. нар. „селитебни ландшафти“, които вече в продължение на повече от 2000 г. са подложени на постепенно колонизиране от синантропните от съвременна гледна точка птици. Към тази група в Кабиле бихме могли да отнесем само един фрагмент от лакътна кост от щъркел (*Ciconia ciconia/nigra*). Изхождайки от различията в биотопичните предпочитания на двата европейски вида (белия и черния) щъркели, с по-голяма вероятност бихме могли да отнесем тази находка към първия вид. Черният щъркел обитава горски участъци в съседство с реки, но далеч от населени места. Белият щъркел е установен в римската вила Армира (III в.; Ивайловградско).

Съхраняемост на костните останки

В „Материал и методи“ бе посочено, че поради силното им натрошаване 10 костни фрагмента (костни трески) са неопределяеми. От останалите 150 кости 95 (64,0%) са напълно запазени, а 55 са счупени, като краищата на дългите кости в много редки случаи са били повредени или отсъстваха. Това показва, че по правило след изхвърлянето на отпадъците от храната костите не са били подложени на някакво механично въздействие, т. е. ние ги намираме в повечето случаи почти такива, каквито са били при отлагането им в земята. От табл. 1 се вижда, че в изследвания материал 5 вида кости от птичия скелет отсъстват напълно: sternum, fibula, costae vertebrae и mandibula. Поради големите си размери и тънките стени гръдната кост поначало се запазва във вид на фрагменти, най-често рострални (апикални). Изненадващо обаче е отсъствието на останалите кости, още повече, че част от тях принадлежат на едри видове птици (дропли, гъски, патици, кокошки). Възможно е костите на краката, главата и шията (частите, бедни на месо) да са били изхвърляни за храна на кучета, котки и пр. още преди приготвянето на птичето месо за консумация. По такъв начин, от една страна, тези кости е възможно да са загубили целостта си, а, от друга, остатъците им са били отлагани по други места. Твърде вероятно е част от материала да е пропаднала поради несъвършенството в методиката на събирането му. При раз-

копаването на Кабиле изкопната пръст не се е пресявала, поради което по-дребните кости най-често отсъстват.

Най-добре се запазват раменните кости (humerus), стъпалните кости (tarsometatarsus) и големите пицъли (tibiotarsus). Общо те съставляват 61,5% от всички цели кости. Отношението цели кости: костни фрагменти е най-голямо за стъпалните кости — 4,7, и това е обяснимо — тази кост има най-голяма плътност сред частите на птичия скелет и функционално наред с humerus (съотношение 3,5) е подложена на най-големи натоварвания.

Следи по костите

По повърхността на костите липсваха следи от обгаряне, което показва, че птичето месо е било консумирано след приготвянето му на непряк огън, т. е. то е било варено или печено в съдове. Отсъствието на следи от нагриване на кухненските костни отпадъци е указание, че те не са били изхвърляни безразборно, а вероятно се събирали в определени закрити места (боклучийски ями), до които дребни диви и домашни хищници (кучета, котки, порове и др.) не са имали достъп. Това от своя страна е една косвена индикация за санитарно-хигиенните норми на населението на Кабиле.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В Кабиле са установени 17 таксона птици, представени с най-малко 13 вида. Два от тях са домашни — кокошката и гъската. Неясно е дали жителите на града са отглеждали и трети вид — патицата, от която са намерени малобройни останки. Дивите птици са представени с 10 вида, 4 от които са водолюбиви. Всички те са били ценен пернат дивеч. Птицевъдството се основавало предимно на отглеждането на домашната кокошка, на която принадлежат 67,4% от останките на всички птици.

Кабиле е най-древното селище в България, в което са разкрити останки от домашни птици (домашна кокошка). Находките показват, че в VII в. пр. н. е. домашната кокошка вече е била пренесена от Азия на Балканите. Те са едни от най-старите костни останки от вида в Европа въобще. В града са били отглеждани 2 породи кокошки. Едната е била малко по-дребна от съвременните породи от универсален тип, а другата е била много дребна (500—800 g) и по размери не е превъзхождала съвременните джинки. Специален подбор за увеличаване на броя на кокошките-носачки не е бил осъществяван. Много рядко (в 1/16 от случаите) се е консумирало и пилешко месо. Наред с речно-блатните и горските биотопи в околностите на Кабиле е имало и открити тревни (степни) съобщества, разредени гори от парков тип и пр. Не е изключено по-заможни жители на града да са ловували и с обучени грабливи птици (напр. ловни соколи).

Напълно са запазени 64,0% от птичите кости. Най-добра съхраняемост от тях имат стъпалните и раменните кости. Птичето месо се е приготвяло за храна на непряк огън. Хранителните отпадъци се събирали в отделни закрити места.

ЛИТЕРАТУРА

- Боев, З. 1991. Птиците на римския град Никополс ад Иструм (II—VI в.) при с. Никюп, Ловешка област. — Hist. nat. bulg., 3, 92—102.
Боев, З., Н. Илиев. 1989. Птиците в храната на населението от Вътрешния град на Велики Преслав. — Археология, 4, 46—49.

- Боев, З., Н. Илиев. 1991. Птиците и тяхното значение за жителите на Велики Преслав (IX—X в.). — Археология, 3, 43—48.
- Боев, З., Г. Рибаров, 1989. Птиците в бита на жителите от средновековното селище на Хисарлъка (Сливен, X—XII в.). — Изв. на музеите от Югоизт. България, 12, 207—212.
- Боев, Н. 1985а. Сив жерав *Grus grus* (L., 1758). — В: Червена книга на НР България. Т. 2. Животни. С., БАН, 99—100.
- Боев, Н. 1985б. Ливаден дърдавец *Crex crex* (L., 1758). — В: Червена книга на НР България. Т. 2. Животни. С., БАН, 104—105.
- Боев, Н. 1985в. Колхидски фазан — див *Phasianus colchicus colchicus* L., 1758. — В: Червена книга на НР България. Т. 2. Животни. С., БАН, 97—98.
- Боев, Н. 1985 г. Голяма дропла *Otis tarda* L., 1758. — В: Червена книга на НР България. Т. 2. Животни. С., БАН, 101—103.
- Бондев, Ив. 1986. Растителност. — В: Енциклопедия България. Т. 5. С., БАН, 720—721.
- Василев, В. 1989. Животновъдство и лов в живота на населението от средновековното селище край Дуранкулак. — В: Дуранкулак. Т. 1. С., БАН, 223—242.
- Велков, В. 1982. Кабиле — местоположение, проучвания, извори. — В: Кабиле. Т. 1. С., БАН, 7—17.
- Илиев, Н., З. Боев, Н. Спасов (под печат). Изследване на дивата и домашната фауна по археозоологични материали от римския град Рациария (II—IV в.) край с. Арчар, Михайловградска област. — Археология.
- Илиев, Н., З. Боев, Н. Спасов (1992). Животински костни останки от римска вила (III—IV в.) в местността Бялата вода край гр. Перник. — Археология, 1, 44—53.
- Мичев, Т. 1985. Ловджийски сокол *Falco cherrug* G g a y, 1834. — В: Червена книга на НР България. Т. 2. Животни. С., БАН, с. 89.
- Найденова, В. 1982. Култове и божества в Кабиле. — В: Поселищен живот в Тракия. Ямбол, Ямболска печатница, 126—140.
- Нанкинов, Д. 1985. Сива патица, Мак, *Anas strepera* L., 1758. — В: Червена книга на НР България. Т. 2. Животни, С., БАН, 62—63.
- Рибаров, Г. 1983. Нови данни за фауната на античния град Кабиле. — Изв. на музеите от Югоизт. България, 6, 31—41.
- Рибаров, Г. 1990. Фауната на Кабиле (I хил. пр. н. е. — VI в. н. е.) по останки от дивни и домашни животни. — В: Кабиле. Т. 2. С., БАН, 156—167.
- Рибаров, Г. (под печат). Проучване останките от мекотели от археологически обекти в Югоизточна България. — Интердисциплинарни изследвания.
- Рибаров, Г., З. Боев. 1990. Проучване на животинските останки от селището Ясъ-Тепе при Ямбол от късножелязната епоха. — Интердисциплинарни изследвания, 17, 83—90.
- Allison, E. P. 1984. The bird bones. — In: Selected groups of bones from Skelldergate and Walmgate. — The Archaeology of York, 15, № 1, 47—48.
- Боев, З. (in press). Birds of Ancient Bulgarian Lands. — Hist. nat bulg.
- Sternberg, Zd. 1969. Sokolnictvi. St. zemed. nakl. Praha. 240 p.
- Waluszewska-Bubien, A., A. Krupská. 1983. Szczatki kostne ptaków ze Stanowiska Novae (Bulgaria). — Roczn. Akad. Roln. Pozn., 145, 145—154.

Постъпила на 8. VIII. 1990 г.

Адрес на авторите:

Златозар Боев
 Национален природонаучен музей при БАН
 бул. „Цар Освободител“ № 1, 1000 София

Георги Рибаров
 Исторически музей
 ул. „Джалдети“ № 1, 8600 Ямбол

BIRDS FROM THE ANCIENT TOWN OF KABYLE (1ST MILLENIUM B. C. - 6TH CENTURY A. D.) NEAR KABYLE (BURGAS DISTRICT)

ZLATOZAR BOEV, GEORGI RIBAROV

(S u m m a r y)

Seventeen bird taxa, 13 of them identified to the species level (*Gallus gallus domestica*, *Anser anser domestica*, *Phasianus colchicus*, *Anas platyrhynchos*, *Streptopelia turtur*, *Crex crex*, *Otis tarda*, *Grus grus*, *Anas strepera*, *Falco cherrug*, *Gyps fulvus*, *Anas querquedula*, *Buteo buteo*, *Anser* sp., *Ciconia ciconia/nigra*, *Gallus/Phasianus* and *Accipitridae* indet.), are established on the base of 160 bones and bone fragments, aged 7th century B. C. to the 4th century A. D.

The poultry farming have been based on domestic fowl — 67,4 per cent of all bones belong to *G. gallus domestica*. Kabyle is the most ancient settlement in Bulgaria, in which the bone remains of domestic birds have been discovered. The finds of domestic fowl indicate that the species appeared on the Balkans before the 6th century B. C. They are ones of the most ancient remains of the species in Europe at all. Two breeds of domestic fowl have been bred in Kabyle. One of them has been little smaller than most of the recent breeds of universal type, while the second one has been very small (500 to 800 g). A special selection in relation to increase of the hen-layers number has not been carried out.

It is possible that some of the more well-to-do men have used some falconiform birds (Saker falcon for example) as trained birds for falconry. The bird meat have been cooked on indirect fire, and the scraps of food have been kept in the special covered places.